

Oslo, 30.08.2020

Høringssvar fra Aleneforeldreforeningen

Aleneforeldreforeningen (AFFO) er en landsomfattende interesse- og medlemsorganisasjon for foreldre som ikke bor sammen og barn av disse. AFFOs hovedmålsetting er å bedre barns oppvekst- og levekår. Vi viser til høringsnotat datert 4. mai 2020 fra Barne- og familiedepartementet om bruken av sakkyndige i foreldretvistsaker.

Bakgrunn

Departementets utredning viser at kvaliteten på sakkyndigrapportene i foreldretvistsaker varierer for mye, og at lav kvalitet ikke alltid blir avdekket av retten. Dette kan føre til uriktige avgjørelser, og at barn vokser opp i uheldige eller skadelige omgivelser.

- Departementet foreslår i høringen at Barnesakkyndig kommisjon (heretter BSK) skal kvalitetsvurdere sakkyndigrapporter i foreldretvistsaker før retten kan bruke dem som bevis.
- Henvisning i barneloven til tvistelovens regler om muligheten for oppnevning av mer enn én sakkyndig.
- Forskriftshjemmel om krav til utformingen av sakkyndiges mandater og rapporter.

Aleneforeldreforeningens innspill:

Vi synes det er positivt at det nå settes fokus på sakkyndiges rolle og rapportering i foreldretvistsaker. Basert på våre medlemmers erfaringer og informasjon fra andre viser det seg at bruken av sakkyndige i stor grad oppfattes som vilkårlig. Samtidig kan det for mange virke som om de sakkyndige har sin egen agenda hvor de er mer opptatt av å fremme egne synspunkter, snarere enn å foreta en reell og grundig vurdering av hva som er til barnets beste.

Aleneforeldreforeningen har gjennomgått de ulike forslagene som presenteres i høringsnotatet, og vi støtter forslagene med noen kommentarer og tilføyelser.

Vi tror at en kommisjon som gjennomgår alle rapporter vil kunne ha en indirekte innflytelse på de sakkyndige slik at de, ved å vite at rapporten vil bli gjennomgått av en faglig kommisjon, vil være mer oppmerksomme på kvaliteten ved utarbeidelsen av rapporten. I tillegg vil kommisjonen kunne sjekke om relevante momenter i rapporten er belyst slik at det foreligger tilstrekkelig faglig grunnlag for vurderingen.

Videre mener Aleneforeldreforeningen at kommisjonsuttalelser vil kunne gi dommerne bedre forutsetninger til å vurdere vekten av sakkyndigrapporten, sette den til side, tillegge vekt på en del av den, eller tillegge den avgjørende vekt i sin helhet. Innføring av en kommisjon vil derfor kunne føre til høyere tillit til domstolenes arbeid og de avgjørelser de fatter i foreldretvistsaker. Det vil også kunne føre til færre klager på sakkyndig og muligens også færre anker til lagmannsrettene. Innføring av en slik kommisjon vil også bedre rettsikkerheten til partene, og den vil føre til en grundigere vurdering av barnets beste i foreldretvistsaker.

En bekymring er at en gjennomgang av alle rapporter skal kunne føre til forlenget saksbehandlingstid, ved f.eks. lang ventetid hos BSK. Vi mener dette kan og må hensyntas ved utforming av ordningen. Vi anser imidlertid at fordelene med en kontroll med sakkyndigerapporter som så fordelaktig for de involverte parter, at om det må påberegnes noe lengre saksbehandling er dette å foretrekke fremfor situasjonen slik den er i dag.

Noen hovedpunkter vi mener må tas i betraktning hva gjelder bruken av sakkyndige:

- Hvem og hvordan en person blir sakkyndig bør gjennomgås – slik det er i dag stilles det ingen formelle krav
- Mandatet til sakkyndige blir gitt av retten for den enkeltes sak. Det må brukes tid på å gjennomgå mandatet og mandatet må inneholde klare retningslinjer, punktliste på hva de skal sjekke, samt fremgangsmåte.
- Det må være krav til at sakkyndige dokumenterer tid, sted og personer til stede for hvert møte de har med foresatte/barn.
- Det må være krav til hva en sakkyndigrapport skal inneholde, jf. departementets forslag om forskriftshjemmel.
- Foresatte som er i en foreldretvist må bli informert om muligheten til å bytte sakkyndige uten at de vil stilles i et dårlig lys fra dommer, jf. forslaget om henvisning til tvisteloven inntatt i barneloven.

- Det bør oppfordres til undersøkelser om hvordan saker slår ut for henholdsvis mor/far, for å avdekke hvorvidt sakkyndige favoriserer basert på kjønn fremfor et helhetlig faktagrunnlag.
- Hvem som har hatt den faktiske omsorgen for barnet må tillegges mer vekt når barnet er velfungerende og begge foreldrene er gode omsorgspersoner. Dette skaper forutsigbarhet og objektivitet.
- For å forhindre at saker kommer til retten burde sakkyndige bli trukket inn tidligere, f.eks så tidlig som på familievernkontorer.
- Før rapporten er levert skal partene kunne komme med sine innspill før rapporten sendes til retten. Kontradiksjonsprinsippet - retten til å bli hørt må praktiseres.

Noen utfordringer:

- Prinsippet om barnets beste kommer tydelig frem av høringsnotatet. Prinsippet er særdeles viktig, men også vagt hva gjelder innhold. Vi ønsker således at prinsippet operasjonaliseres, og at barns rett til å bli hørt blir omtalt bredere og tydeligere i høringsnotatet.
- Utredningen bør problematisere utfordringer ved at sakkyndige har flere roller.
- En annen utfordring er at det i mindre sentrale strøk er mangel på kvalifiserte og ikke minst dyktige sakkyndige, hvordan det skal løses bør også være med i denne utredningen.

AFFO har ingen merknader til de øvrige forslagene utover at vi støtter tiltakene. Vi deler også oppfatningen om at forslagene kan bidra til nye rettssikkerhetsgarantier.

Vennlig hilsen

Cathrine Austrheim, leder

Aleneforeldreforeningen

AFFO – PÅ BARNAS SIDE